

Osobowość człowieka

mgr Agata Zapała

Analiza własna

- Proszę wypisać kilka cech charakterystycznych swoich dwóch znajomych/ przyjaciół, osób, które Państwo dobrze znają...

Osobowość - definicja

- **Osobowość** – złożony zbiór właściwości psychicznych, wpływających na charakterystyczne wzorce zachowań danej jednostki, niezmiennie w czasie i w różnych sytuacjach.
- Czy na podstawie opisu cech naszego przyjaciela, jesteśmy w stanie przewidzieć jego zachowanie? Czy jest ono w jakiejś mierze niezmiennie w czasie i w różnych sytuacjach?

Teorie typów i teorie cech

- **Typy osobowości:**
- najwcześniejsza teoria typów: **Hipokrates**. Sądził on, iż ciało zawiera 4 podstawowe płyny, inaczej *HUMORY*, z których każdy wiąże się ze szczególnym *TEMPERAMENTEM*, wzorem zachowań i emocji.
- Potem grecki lekarz **Galen** zasugerował, że **osobowość** jednostki zależy od danego humoru w organizmie:

- krew, temperament sangwistyczny: wesoły i aktywny,
- flegma, temperament flegmatyczny: apatyczny i ospały,
- czarna żółć, temperament melancholiczny: smutny i zadumany,
- żółć, temperament choleryczny: łatwo wpadający w złość i pobudliwy.

WHICH HUE ARE YOU?

WHITE

BLUE

RED

YELLOW



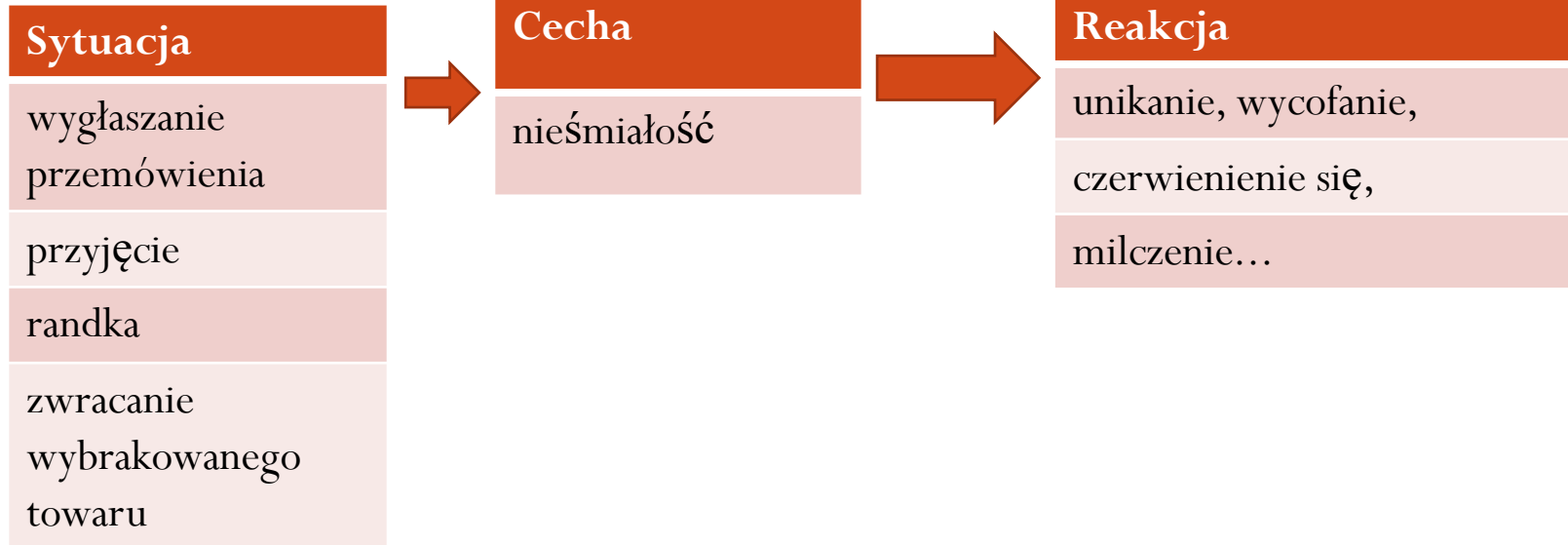
Współczesne koncepcje typów osobowości:

- Frank Sulloway:
- koncepcja oparta na kolejności urodzin:
- organizmy różnicują się w celu odnalezienia niszy, w której mogłyby przeżyć,
- dzieci pierworodne mają gotową niszę, natychmiast zyskują miłość i uwagę rodziców, starają się podtrzymać to poprzez podporządkowanie,
- dzieci urodzone później muszą znaleźć sobie inną niszę, „urodzeni buntownicy”, którzy starają się celować w inne dziedziny niż ich rodzeństwo, rozwijają w sobie „otwartość na doświadczenia”, są bardziej innowacyjni....



Teorie cech

- Teorie cech zakładają istnienie wymiarów ciągłych, takich jak inteligencja czy życzliwość.
- Cechy są trwałe i powodują, że ludzie zachowują się w ten sam sposób w różnych sytuacjach, np. w jaki sposób może przejawiać się uczciwość, lenistwo



Cechy w ujęciu Allporta

- Trzy rodzaje cech:
- cechy podstawowe,
- cechy główne,
- cechy drugorzędne.

- **Cechy podstawowe** to cechy wokół których jednostka organizuje swoje życie. Dla Matki Teresy cechą podstawową mogłoby być poświęcanie swojego życia dla innych...



- **Cechy główne** reprezentują zasadnicze, charakterystyczne dla danej osoby właściwości, takie jak uczciwość czy optymizm...



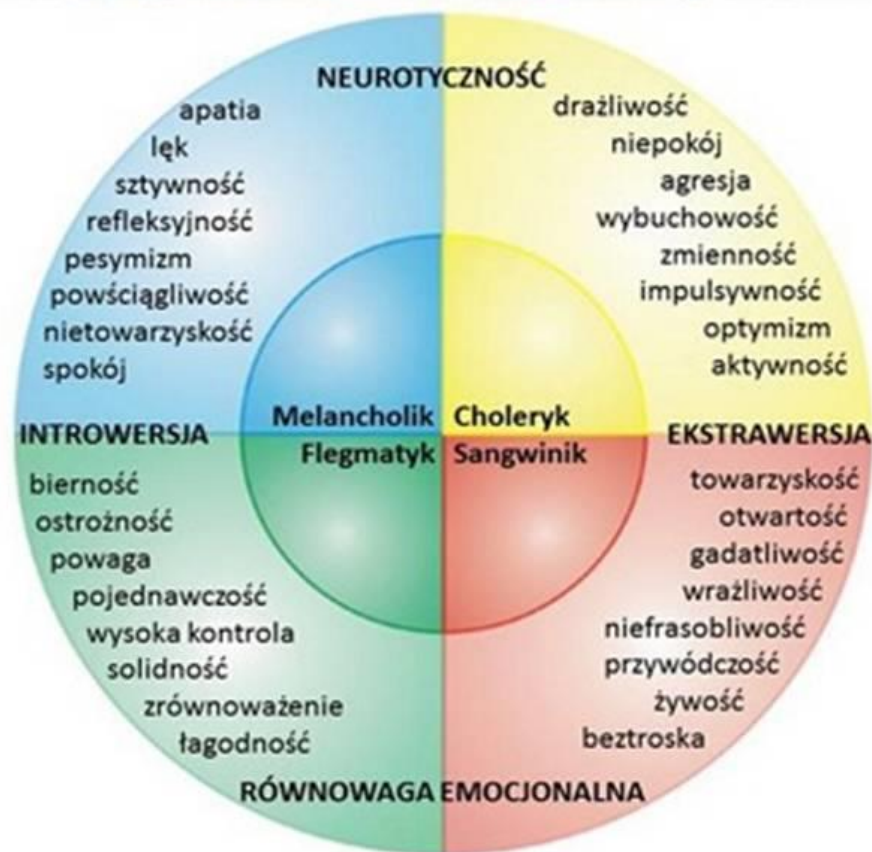
- Cechy drugorzędne to specyficzne, osobiste właściwości, pomagające przewidzieć zachowanie człowieka, ale mniej przydatne do zrozumienia jej osobowości, np. preferencje dotyczące jedzenia, ubierania się...



- Opisz siebie, uwzględniając swoje cechy główne, podstawowe i drugorzędowe...

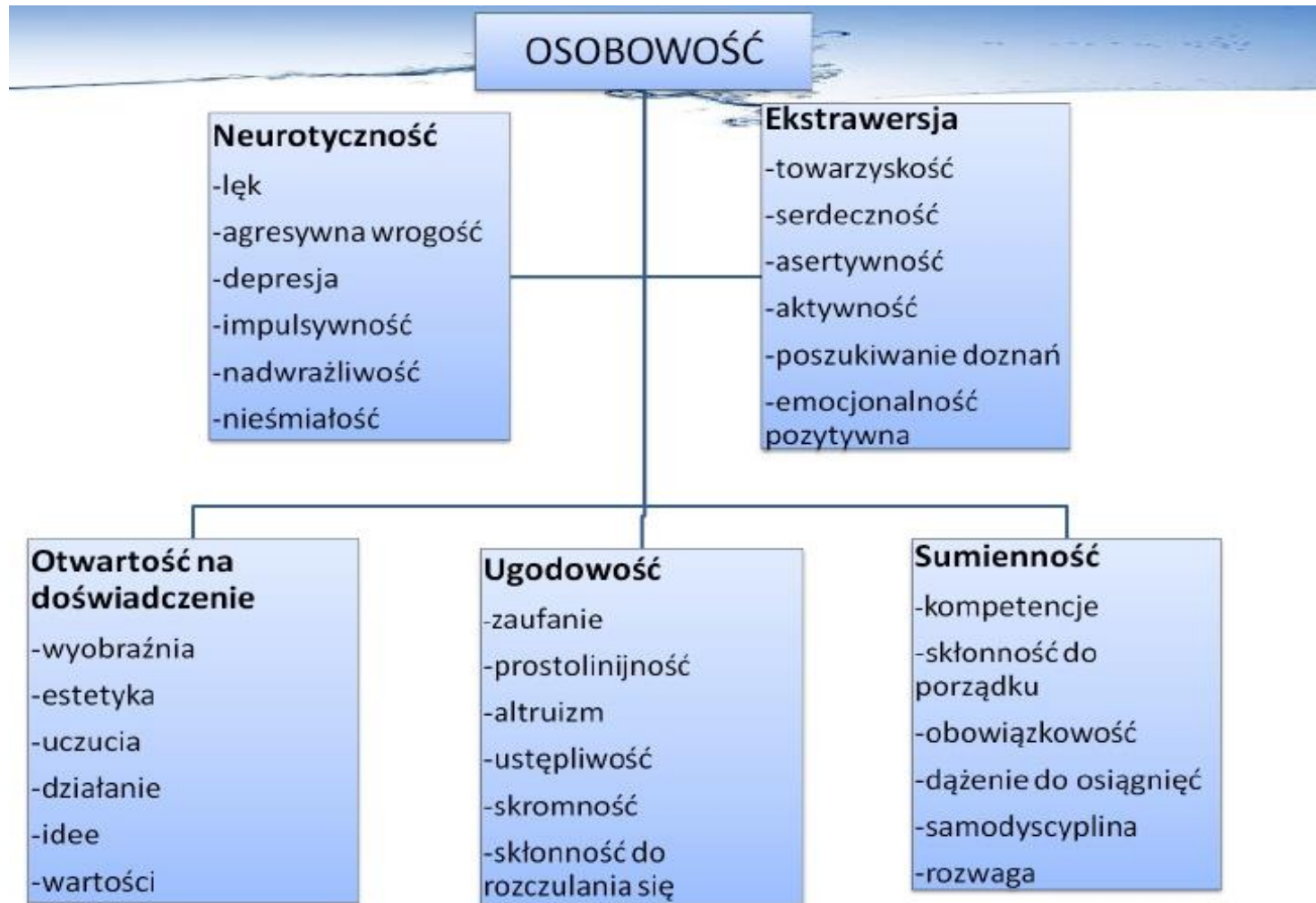
Koło osobowości wg Eysenck'a

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Introwersja_i_ekstrawersja - stan na dzień 31.10.2015 r.



- 3 główne wymiary:
- **ekstrawersja**: ukierunkowany do wewnątrz vs. ukierunkowany do zewnątrz,
- **neurotyczność**: zrównoważony emocjonalnie vs. niezrównoważony emocjonalnie,
- **psychotyzm**: (uprzejmy i liczący się z innymi vs. agresywny i antyspołeczny),

Model Wielkiej Piątki/ Model pięcioczynnikowy

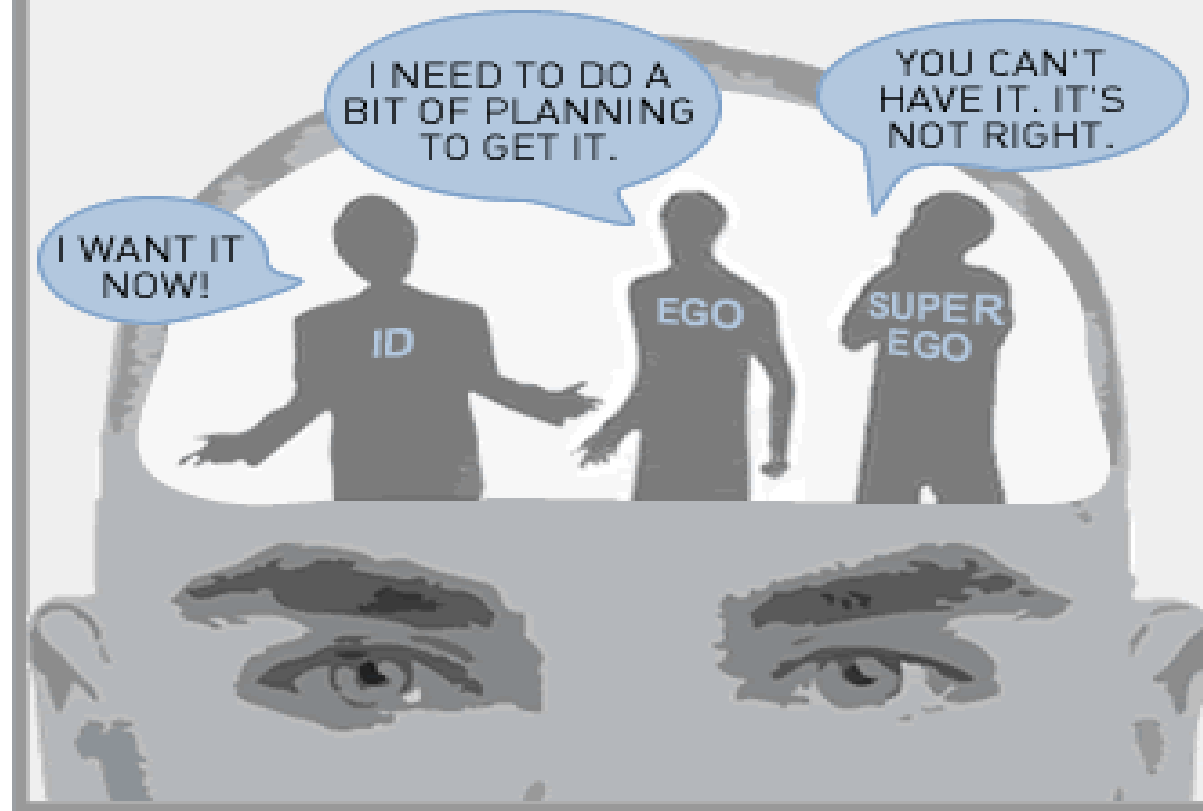


- Opisz zachowanie pacjenta, który posiada określone cechy osobowości...

Struktura osobowości wg Freuda 😊

- W psychoanalizie, podstawą jest koncepcja struktury osobowości. Według Freuda, nasza osobowość składa się z trzech elementów: *id*, *ego* i *superego*,
- na każde nasze zachowanie wpływ ma zarówno *id* jak i pozostałe elementy.

Freud's theory of the personality



Id

- **Id** to pierwotna energia, która zasila pozostałe systemy. Jego celem jest zachowanie optymalnego poziomu energii w organizmie. Jeśli więc jest jej zbyt dużo, id dąży do tego aby ją rozładować.

Id

- Id bywa nazywane naturalnym popędem, albo też wewnętrznym dzieckiem, działa bowiem właśnie jak dziecko, które chce unikać przykrości i dążyć do przyjemności.



Ego

- **Ego** to element kontaktujący się ze Światem zewnętrznym. To ego wie co trzeba zrobić aby osiągnąć zadowolenie i obniżyć poziom energii. Ego jest w stanie odróżnić to co jest rzeczywiste i istnieje w Świecie zewnętrznym od tego co znajduje się jedynie w wyobraźni człowieka. Ego decyduje o działaniu i o tym na jakie bodźce nastąpi reakcja organizmu.

Ego

- Można je przyrównać do dorosłego, który wie co trzeba zrobić i w jaki sposób, aby osiągnąć dany cel.



Superego

- **Superego** nazywane jest sumieniem lub poziomem społecznym. Przechowuje ono wszystkie nakazy i zakazy społeczne, moralne, prawne. Superego hamuje nieakceptowane społecznie impulsy id i dąży do doskonałości w rozumieniu wpojonych człowiekowi wartości i zasad.

Superego



Struktura osobowości

- Wszystkie trzy elementy osobowości współpracują ze sobą, tworząc jedną spójną strukturę, która powoduje że jesteśmy tacy jacy jesteśmy.

- Przykład:
- Kiedy jesteśmy głodni, id zaczyna domagać się usunięcia napięcia, czyli głodu. Ego wie, że aby zjeść, trzeba wyjść z domu i udać się do sklepu z jedzeniem bądź do restauracji. Superego zaś mówi nam, że nie można ukraść jedzenia, tylko należy za nie zapłacić. Takie są bowiem normy społeczne.
- W rzeczywistości, kiedy jesteśmy głodni, idziemy na zakupy a potem przygotowujemy posiłek, a cały proces z tym związany jest spójny i płynny, bo nasze elementy osobowości dobrze ze sobą współpracują.

Czynniki wpływające na rozwój osobowości:

- aktywność własna,
- Środowisko biologiczne (np. zróżnicowanie geograficzne) i społeczne,
- role społeczne,
- osoby znaczące,
- przejmowanie wzorców,
- rola oddziaływań wychowawczych,

 *ćwiczenie w grupach*

Osobowość jako system

- **Osobowość jako system** to wewnętrzny system regulacji pozwalający na **adaptację i** wewnętrzną integrację myśli, uczuć i zachowania w określonym Środowisku w wymiarze czasowym (poczucie stabilności). Jest to zespół względnie trwałych cech lub dyspozycji psychicznych jednostki, różniących ją od innych jednostek.

Regulacyjna funkcja osobowości

- Ujęcie Reykowskiego
- Osobowość, rola regulacyjna wobec zachowania, na przykładzie dominującego typu regulacji...



- Osobowość wg Reykowskiego to naczelnny system regulacji, integracji i kontroli działania.
- Dzięki wykorzystaniu wiedzy swoje popędy można hamować...

- Np. wiedząc, że jedzenie w kinie nie wypada, możemy powstrzymać swoje popędy dotyczące głodu, albo...
- posiadając określony zasób wiedzy możemy się powstrzymać od załatwiania potrzeb fizjologicznych w publicznym miejscu.

- Reykowski dokonuje podziału na dwa subsystemy:
- JA- zbiór informacji na własny temat,
- NIE JA- wszystko to, co jest poza jednostką.
- Nasze zachowanie zależy od różnych typów regulacji.
- 3 typy: równorzędny i 2 dominujące:

- Typ równorzędny polega na zachowaniu pełnej równowagi między JA i NIE JA, co w rzeczywistości jest raczej niemożliwe.
- Dwa pozostałe typy są możliwe co do występowania:
- 1) JA dominuje nad NIE JA – **typ egocentryczny** – osoba w swoim mniemaniu jest ważniejsza od Świata: może przyjąć formę **ekspansywną**: osoba chce ciągle więcej (nawet kosztem innych), mimo, że ma już zaspokojone potrzeby, lub formę **obronną** – osoba jest ogólnie zadowolona z tego co posiada, ale bardzo agresywnie reaguje, gdy ma się coś podzielić- „ja nic nie chcę od Świata, ale Światu też nic nie dam”...

- NIE JA dominuje nad JA – **typ prospołeczny**: forma **allocentryczna**: osoba podporządkowuje swoje potrzeby innym, np. matka poświęca się dla dziecka, forma **socjocentryczna**: osoba podporządkowuje się dużym anonimowym grupom, ideom,
- czy typ prospołeczny też może przyczynić się do patologii?

Główne nurty w psychologii osobowości

- skrót

- **psychoanaliza** – skoncentrowana na postrzeganiu człowieka zdeterminowanego nieświadomymi popędami,
- **behawioryzm** – mocno akcentujący wpływ czynników zewnętrznych na kształtowanie się osobowości,
- **teorie humanistyczne** – całościowe i personalistyczne ujęcie człowieka, natura jest dobra lub neutralna (nigdy nie jest zła – tak jak w psychoanalizie), skupiają się na przyszłości, samorozwoju, samorealizacji.



Dziękuję za uwagę!